

Giải pháp tài chính tháo gỡ khó khăn cho doanh nghiệp nhỏ và vừa trong lĩnh vực giao thông vận tải ở Việt Nam trong bối cảnh dịch bệnh Covid-19

■ **THS. NGUYỄN THỊ HUỆ** - *Trưởng Đại học Giao thông vận tải*

TÓM TẮT: Dịch bệnh Covid-19 diễn biến phức tạp từ đầu năm đã ảnh hưởng không nhỏ đến tình hình tài chính của các doanh nghiệp nhỏ và vừa (DNNVV), ảnh hưởng đến quá trình sản xuất kinh doanh, đến uy tín và vị thế của doanh nghiệp trên thị trường. Thuế mang tính động lực cho doanh nghiệp đặt mục tiêu để phát triển, còn tín dụng giúp doanh nghiệp trực tiếp giải quyết những vướng mắc, tháo gỡ khó khăn để đưa doanh nghiệp đi lên. Do đó, giải pháp tài chính cho DNNVV trong lĩnh vực GTVT cần được đẩy mạnh là thuế và tín dụng. Bên cạnh đó, doanh nghiệp GTVT cần chủ động đổi mới chiến lược sản xuất kinh doanh, đa dạng sản phẩm cung ứng, minh bạch hóa tài chính để có thể tiếp cận được các nguồn tín dụng và giải quyết khó khăn.

TỪ KHÓA: Tài chính, giải pháp tài chính

ABSTRACT: The complicated Covid-19 epidemic from the beginning of the year has significantly affected the financial situation of small and medium-sized enterprises, production, prestige and position in the market. A suitable tax policy can motivate the businesses to set goals for development, and reasonable credits policies can help businesses directly solve financial problems, remove difficulties in continuing the production activities. Financial solutions for small and medium enterprises in the transport sector need serious concerns, especially tax and credit policies. In addition, the transport enterprises need to proactively renovate production and business strategies, diversify supply products, make financial transparency possible in order to access credit sources and solve difficulties.

KEYWORDS: Finance, financial solutions

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

DNNVV ở Việt Nam hiện vẫn đang chiếm số lượng lớn và đóng vai trò quan trọng trong nền kinh tế. DNNVV

đóng góp tỷ trọng lớn cho ngân sách quốc gia, nhưng lại là khối doanh nghiệp khó tiếp cận nguồn vốn ngân hàng nhất. DNNVV là những doanh nghiệp có độ rủi ro cao hơn do thị phần kinh doanh chưa mạnh, khả năng tài chính cũng hạn chế, đặc biệt là doanh nghiệp này ít có tài sản thế chấp. Vì vậy, DNNVV khó tiếp cận nguồn vốn từ ngân hàng, từ các quỹ đầu tư. Khó khăn luôn hiện hữu, nhưng dịch bệnh Covid-19 bùng phát bất ngờ khiến nhiều DNNVV lao đao, đặc biệt ảnh hưởng mạnh mẽ đến các doanh nghiệp GTVT do các doanh nghiệp này chịu tác động nhiều của bối cảnh kinh tế - xã hội. Do đó, trong bài báo, tác giả đề xuất một số giải pháp tài chính nhằm tháo gỡ khó khăn cho các DNNVV trong lĩnh vực GTVT ở Việt Nam khi có dịch bệnh Covid-19.

2. NỘI DUNG

2.1. Những vấn đề chung về DNNVV trong lĩnh vực GTVT tại Việt Nam

DNNVV là cơ sở kinh doanh đã đăng ký kinh doanh theo quy định pháp luật, được chia thành ba cấp: siêu nhỏ, nhỏ, vừa theo quy mô tổng nguồn vốn hoặc số lao động bình quân năm. Doanh nghiệp siêu nhỏ là doanh nghiệp có số lượng lao động từ 10 đến dưới 200 người và nguồn vốn 20 tỷ đồng trở xuống, còn doanh nghiệp vừa có từ 200 đến 300 lao động nguồn vốn 20 đến 100 tỷ đồng.

DNNVV hoạt động trong lĩnh vực GTVT được quy định [1]:

Doanh nghiệp siêu nhỏ trong lĩnh vực thương mại, dịch vụ có số lao động tham gia bảo hiểm xã hội bình quân năm không quá 10 người và tổng doanh thu của năm không quá 10 tỷ đồng hoặc tổng nguồn vốn không quá 3 tỷ đồng.

Doanh nghiệp nhỏ trong lĩnh vực thương mại, dịch vụ có số lao động tham gia bảo hiểm xã hội bình quân năm không quá 50 người và tổng doanh thu của năm không quá 100 tỷ đồng hoặc tổng nguồn vốn không quá 50 tỷ đồng, nhưng không phải là doanh nghiệp siêu nhỏ.

Doanh nghiệp vừa trong lĩnh vực thương mại, dịch

vụ có số lao động tham gia bảo hiểm xã hội bình quân năm không quá 100 người và tổng doanh thu của năm không quá 300 tỷ đồng hoặc tổng nguồn vốn không quá 100 tỷ đồng, nhưng không phải là doanh nghiệp siêu nhỏ, doanh nghiệp nhỏ.

DNNVV trong lĩnh vực GTVT có vốn đầu tư ban đầu ít nên chu kỳ SXKD của doanh nghiệp thường ngắn dẫn đến khả năng thu hồi vốn nhanh tạo điều kiện cho doanh nghiệp kinh doanh hiệu quả.

DNNVV trong lĩnh vực GTVT đang được cải cách, cắt giảm và đơn giản hóa điều kiện kinh doanh không cần thiết, kiểm soát chặt các quy định có liên quan đến điều kiện đầu tư, kinh doanh, hạn chế tối đa việc ban hành mới các điều kiện kinh doanh bất hợp lý, không cần thiết.

Mục tiêu của Nhà nước đặt ra năm 2020, Chính phủ đặt mục tiêu có 01 triệu doanh nghiệp. Theo đó, rất nhiều chính sách, quy định mới dành cho DNNVV như ưu đãi thuế, hỗ trợ tài chính, ưu đãi về tư vấn pháp luật... ra đời nhằm giúp đỡ, hỗ trợ doanh nghiệp thành lập, hỗ trợ gia đình chuyển đổi.

2.2. Thực trạng tài chính của các DNNVV trong lĩnh vực GTVT tại Việt Nam khi dịch bệnh Covid-19 bùng phát hiện nay

Ở Việt Nam, theo số liệu thống kê, hiện nay doanh nghiệp vừa và nhỏ chiếm tới hơn 90% tổng số doanh nghiệp, trong đó số lượng doanh nghiệp nhỏ và siêu nhỏ chiếm một vị trí đáng kể. Các doanh nghiệp này hiện đang sử dụng 50% lực lượng lao động của nền kinh tế và đóng góp khoảng 40% GDP hàng năm. Tuy nhiên, hiện nay một trong những khó khăn lớn nhất của các doanh nghiệp vừa và nhỏ là thiếu vốn, số lượng doanh nghiệp này tiếp cận được vốn của các ngân hàng thương mại thường chỉ chiếm khoảng 30%.

Kết quả khảo sát trên 10.000 DNNVV do VCCI thực hiện trong năm 2019 cho thấy, đa số các doanh nghiệp gặp khó khăn về tài chính. Cụ thể, nếu như 76% doanh nghiệp lớn của Việt Nam vay vốn được từ ngân hàng thì tỷ lệ này dành cho doanh nghiệp vừa là 72%, doanh nghiệp nhỏ là 60% và doanh nghiệp siêu nhỏ chỉ ở mức 38%.

Sau khi dịch bệnh Covid-19 bùng phát, hầu hết doanh nghiệp ở các ngành đều bị giảm sút doanh thu tùy theo tính chất ngành hàng, tình hình về nguyên liệu, lao động, đầu ra của sản phẩm... Doanh nghiệp GTVT là một trong những ngành bị ảnh hưởng nhiều do chịu tác động mạnh mẽ của bối cảnh kinh tế - xã hội ở tất cả các lĩnh vực vận tải do lượng khách quốc tế giảm và khách trong nước cũng bị ảnh hưởng nhiều, hạn chế đi lại trước diễn biến dịch bệnh, vận chuyển hàng hóa gặp khó khăn do tình hình cấm vận xảy ra.

Lĩnh vực hàng không, nếu dịch bệnh được kiểm soát trước tháng 4, Cục Hàng không Việt Nam ước tính tổng thị trường sẽ đạt 67 triệu khách (giảm 15,4% so với năm 2019). Trong đó, các hãng hàng không Việt Nam vận chuyển được 12,7 triệu khách quốc tế (giảm 28,3%)

và 35,3 triệu khách nội địa (giảm 5,5%), tổng vận chuyển chỉ đạt 48 triệu khách (giảm 9,2% so với cùng kỳ).

Lĩnh vực đường bộ, sản lượng vận tải hàng hóa đường bộ trong tháng 02 giảm 6,4%, sản lượng hành khách giảm 16,3% so với tháng 01 và giảm 5,9% so cùng kỳ năm 2019. Một số địa phương bị ảnh hưởng lớn như Hà Nội, Đà Nẵng, TP. Hồ Chí Minh. Đặc biệt ở Khánh Hòa, sản lượng vận chuyển khách vận tải du lịch giảm tới 70%...

Lĩnh vực hàng hải, hoạt động xuất nhập khẩu đã giảm mạnh với lý do nhiều thị trường lớn hiện nay như Trung Quốc sụt giảm, việc vận chuyển hàng hóa trên đường biển hay hoạt động của các doanh nghiệp, kinh doanh cảng, kho bãi cũng ảnh hưởng theo. Trong lĩnh vực hàng hải, sản lượng vận tải hàng hóa giảm 30% so với tháng 01 và giảm 0,3% so với cùng kỳ; sản lượng hành khách giảm tương ứng 17,8% và 3,4%. Các doanh nghiệp vận tải biển trong nước đứng trước nguy cơ thiếu nguồn cung đầu vào (nguyên vật liệu) cho hoạt động sản xuất, kinh doanh...

Lĩnh vực đường sắt, đường sắt nội địa bị ảnh hưởng nghiêm trọng vì hoạt động du lịch, đi lại của người dân giảm. Đường sắt có đặc thù độc đáo, không thể mở thêm tuyến mới, hành khách ở trong các toa khép kín nên người dân sợ lây nhiễm dịch trong các toa. Theo thống kê trong tháng 02, sản lượng hành khách đi đường sắt giảm 45% so với tháng 01 và giảm 47,4 % so với cùng kỳ năm 2019.

2.2.1. Những khó khăn chủ yếu mà DNNVV trong lĩnh vực GTVT gặp phải khi dịch bệnh Covid-19 bùng phát tác động đến nền kinh tế - xã hội

- Thứ nhất, khó tiếp cận vốn vay ngân hàng, các quỹ đầu tư: Điều kiện để doanh nghiệp tiếp cận được vốn vay ngân hàng theo Luật các tổ chức tín dụng quy định là phải kinh doanh có lãi trong 02 năm liên tiếp, có tài sản đảm bảo, cùng với phương án kinh doanh khả thi, cụ thể... Vì vậy, nhiều DNNVV trong lĩnh vực GTVT không đáp ứng đủ các tiêu chuẩn.

- Thứ hai, chưa sử dụng hiệu quả huy động vốn qua các công ty tài chính, công ty cho thuê tài chính: Với khả năng vốn còn ít khó có thể mua được các phương tiện vận tải lớn, bảo cáo tài chính chưa minh bạch thì các công ty cho thuê tài chính có lẽ là một cánh cửa hỗ trợ hiệu quả với nhóm doanh nghiệp này.

- Thứ ba, khó khăn trong việc thực hiện minh bạch các sắc thuế và triển khai áp dụng hóa đơn điện tử. Quy định sử dụng hóa đơn điện tử đã có hiệu lực từ ngày 01/11/2018, tuy chưa có thông tư hướng dẫn và biểu mẫu để khai, song doanh nghiệp vẫn có thể thực hiện theo phương thức cũ cho đến thời điểm cuối cùng ngày 01/11/2020. Các DNNVV trong lĩnh vực GTVT với số lượng hóa đơn không nhiều nên chưa triển khai mạnh mẽ áp dụng hóa đơn điện tử, đồng thời bộ máy kế toán ở DNNVV còn đơn yếu chưa làm tốt được công tác kế toán tài chính của doanh nghiệp.

- Thứ tư, lợi nhuận kinh doanh bị sụt giảm: Thị trường

giảm sút sức cung cầu làm ảnh hưởng mạnh mẽ đến lợi nhuận của doanh nghiệp GTVT, do đó ảnh hưởng đến nguồn tài chính của doanh nghiệp.

- *Thứ năm, các khoản nợ từ khách hàng:* Các đối tác, khách hàng đang nợ doanh nghiệp GTVT xin giãn nợ vì chưa có nguồn vốn để chi trả.

- *Thứ sáu, chi phí gia tăng:* Sản xuất kinh doanh khó khăn, nhu cầu đi lại của người dân giảm do lo ngại vì dịch bệnh Covid-19 làm ảnh hưởng đến việc sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp GTVT. Chi phí phòng chống dịch cũng làm cho doanh nghiệp GTVT tăng chi phí.

2.2.2. Phân tích một số nguyên nhân dẫn đến những khó khăn kể trên

Chính sách hỗ trợ vốn cho khối DNNVV nói chung và trong lĩnh vực GTVT còn hạn chế, như: chưa phát triển đồng bộ, vẫn đang trong quá trình xây dựng, hoàn thiện, một số cơ chế, chính sách còn chậm thay đổi so với tình hình thực tế; một số cơ chế, chính sách tuy được ban hành nhưng vẫn còn chưa hoàn toàn khả thi; năng lực tài chính của các định chế tài chính còn hạn chế, quy mô còn nhỏ.

DNNVV trong lĩnh vực GTVT chưa đáp ứng được điều kiện vay vốn do năng lực tài chính còn hạn chế, thiếu đồng bộ, ứng; dự án, phương án sản xuất, kinh doanh thiếu khả thi, sản xuất tự phát, khả năng hoàn vốn thấp. Công tác hạch toán kế toán thiếu chuyên nghiệp, thông tin tài chính thiếu minh bạch, trong khi đó lại thiếu tài sản đảm bảo, hạn chế khả năng tiếp cận vốn tín dụng ngân hàng, quỹ đầu tư.

Năng lực quản lý, quản trị của DNNVV trong lĩnh vực GTVT còn có khiếm khuyết và bất cập ảnh hưởng nhiều đến khả năng quản trị sản xuất kinh doanh, đưa các phương án tối ưu cho sản xuất nên hiệu quả sử dụng phương tiện sản xuất chưa cao, đặc biệt các tài sản thuê tài chính.

Bộ máy kế toán tài chính trong DNNVV trong lĩnh vực GTVT còn non yếu ảnh hưởng đến việc minh bạch báo cáo tài chính, ảnh hưởng đến công tác quản trị công nợ từ phía khách hàng, nợ khách hàng không thu hồi kịp thời làm ảnh hưởng đến nguồn vốn cho hoạt động sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp.

Dịch bệnh Covid-19 bùng phát ảnh hưởng nghiêm trọng đến hoạt động sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp GTVT. Dịch vụ vận tải hành khách, vận tải hàng hóa đều bị sụt giảm nhưng các chi phí cố định, chi phí lương cho nhân viên vẫn hiện hữu. Bên cạnh đó, các chi phí phòng dịch như chi phí khử trùng, trang bị cơ sở vật chất phòng dịch cũng phát sinh đáng kể.

2.3. Đề xuất một số giải pháp tài chính tháo gỡ khó khăn cho các DNNVV trong lĩnh vực GTVT

Trên cơ sở thực trạng và nguyên nhân kể trên, tác giả đã đề xuất 3 nhóm giải pháp nhằm tháo gỡ khó khăn giúp các DNNVV trong lĩnh vực GTVT như sau:

2.3.1. Nhóm thứ nhất: Đẩy nhanh hoàn thiện cơ chế chính sách, khuôn khổ pháp lý

- Cần tiếp tục nghiên cứu hoàn thiện chính sách

về hỗ trợ cho DNNVV trong lĩnh vực GTVT tiếp cận các nguồn tín dụng từ các định chế tài chính Nhà nước theo hướng chuyên nghiệp, hiệu quả; xây dựng cơ chế hỗ trợ theo hướng đơn giản hóa về thủ tục cho vay và điều kiện vay, tài sản bảo đảm;

- Xây dựng định hướng tăng trưởng tín dụng hàng năm, nâng cao chất lượng tín dụng, nhằm đảm bảo có một phần vốn cho DNNVV trong lĩnh vực GTVT, có chính sách khuyến khích ngân hàng thương mại tăng tỷ lệ dư nợ tín dụng cho DNNVV trong lĩnh vực GTVT ở mức cao;

- Với khó khăn trước mắt của các DNNVV trong lĩnh vực GTVT trong bối cảnh dịch bệnh Covid-19, Ngân hàng Nhà nước phối hợp với các cơ quan liên quan cần cung cấp một số gói chính sách tín dụng hỗ trợ, như hỗ trợ thanh khoản, duy trì cho vay, miễn giảm lãi suất cho vay, giãn nợ, nới lỏng các điều khoản trả nợ, đẩy nhanh quá trình và thời gian xem xét các đơn xin vay và giải ngân các khoản vay, miễn lãi quá hạn các khoản vay... Bên cạnh đó, cần xem xét triển khai các chính sách như gia hạn nợ thuế, miễn tiền phạt chậm nộp thuế khi doanh nghiệp đã nộp đủ thuế, miễn, giảm thuế xuất nhập khẩu hàng hóa trực tiếp phục vụ công tác chống dịch...

2.3.2. Nhóm thứ hai: Nâng cao năng lực cho vay của các ngân hàng, tổ chức tín dụng

- Xây dựng quy trình thu thập, khai thác thông tin về đánh giá tín nhiệm của khách hàng, xem xét, đẩy mạnh việc cho vay thông qua tín chấp, đánh giá hiệu quả và lợi nhuận của các dự án đầu tư để cấp vốn cho DNNVV trong lĩnh vực GTVT.

- Kết hợp nhiều sản phẩm, dịch vụ cung cấp cho các DNNVV cũng để hạ lãi suất cho vay, hỗ trợ doanh nghiệp quản trị hiệu quả hơn, nắm bắt các điều kiện thi trường đầy đủ hơn, kịp thời hơn.

- Chủ động ngồi lại với DNNVV trong lĩnh vực GTVT để đánh giá lại các khoản nợ, cơ cấu lại nợ, gia hạn nợ, đảo nợ, ưu đãi tín dụng cùng doanh nghiệp tháo gỡ khó khăn, phục hồi sản xuất; phát triển hình thức thuê tài chính để giúp doanh nghiệp nhanh chóng đổi mới công nghệ.

2.3.3. Nhóm thứ ba: Nâng cao năng lực kinh doanh và quản lý của DNNVV trong lĩnh vực GTVT

- Tài cơ cấu lại hoạt động sản xuất kinh doanh phù hợp với tình hình tài chính hiện có và năng lực, sử trường của doanh nghiệp GTVT; chủ động xây dựng dự án, phương thức đầu tư phù hợp với năng lực về vốn, công nghệ và con người; nâng cao năng lực để tiếp cận với nguồn vốn từ các quỹ đầu tư và các quỹ khác của Nhà nước; liên hệ với quỹ bảo lãnh tín dụng để để nghị bảo lãnh nếu không có tài sản thế chấp;

- Đổi mới hệ thống quản trị nội bộ, tăng cường công tác phân tích, lập kế hoạch chiến lược, tăng cường quản lý tài chính nhằm nâng cao năng lực, sử dụng có hiệu quả các tài sản và tài sản thuế tài chính của DNNVV trong lĩnh vực GTVT;

- Minh bạch vấn đề tài chính để sử dụng nguồn lực hiệu quả hơn, giảm thiểu chi phí, rủi ro cho cả doanh

ngiệp GTVT và ngân hàng bằng cách nâng cao công tác kế toán tài chính cả về con người và phương tiện hỗ trợ;

- Nâng cao khả năng phân tích tài chính, hiểu rõ tình trạng luân chuyển dòng tiền và vấn đề thâm hụt vốn lưu động, nâng cao hiệu quả các khoản thu, giảm chi phí xử lý thanh toán, nâng cao công tác quản trị công nợ khách hàng; tận dụng nguồn vốn dư thừa mà vẫn đảm bảo khả năng tiếp cận tiền mặt; quản lý chuỗi cung ứng hiệu quả, thanh toán an toàn cho các nhà cung cấp, tận dụng uy tín của người mua để tiếp cận nguồn vốn ngân hàng;

- Các DNNVV trong lĩnh vực GTVT cần biến thách thức và khó khăn trước diễn biến dịch bệnh Covid-19 đến nền kinh tế - xã hội thành cơ hội; chủ động nghiên cứu tạo sản phẩm mới và bền vững; cần tìm hiểu hoàn thiện và đẩy mạnh áp dụng vận tải phối hợp với kinh doanh thương mại điện tử; chuyển hướng sang các thị trường khác nhằm giảm sự phụ thuộc vào thị trường Trung - Hàn; bố trí lao động hợp lý, cho nghỉ phép luân phiên để phòng ngừa dịch bệnh và giảm thiểu chi phí hợp lý khi kinh doanh khó khăn.

3. KẾT LUẬN

Năm 2020, dịch bệnh Covid-19 bùng phát với diễn biến phức tạp ảnh hưởng đến toàn bộ nền kinh tế thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng. Khó khăn chóng chắt khó khăn, các DNNVV trong lĩnh vực GTVT cần xây dựng cho mình phương hướng sản xuất kinh doanh hợp lý và phù hợp, cần tìm kiếm thị trường mới khả thi; hướng đến minh bạch tài chính để chủ động tìm đến các nguồn vốn dồi dào từ ngân hàng và các quỹ tín dụng khác nhằm giải quyết các khó khăn tài chính hiện nay, đứng vững trong thời khó khăn do dịch bệnh hoành hành.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Nghị định số 39/2018/NĐ-CP ngày 11/3/2018 của Chính phủ.
- [2]. Dương Hữu Hạnh (2009), *Quản trị rủi ro xí nghiệp trong nền kinh tế toàn cầu - nguyên tắc và thực hành*, NXB. Tài chính.
- [3]. GS. TS. Phạm Quang Trung (2012), *Giáo trình quản trị tài chính doanh nghiệp*, NXB. Đại học Kinh tế quốc dân.
- [4]. PGS. TS. Ngô Kim Thanh (2013), *Giáo trình quản trị doanh nghiệp*, NXB. Đại học Kinh tế quốc dân.
- [5]. PGS. TS. Vũ Văn Ninh (2015), *Giáo trình Tài chính doanh nghiệp*, NXB. Tài chính.
- [6]. Nhóm nghiên cứu của Viện Chiến lược và Chính sách tài chính (2014), *Đánh giá tác động của chính sách tài khóa thúc đẩy thị trường, tháo gỡ khó khăn cho doanh nghiệp giai đoạn 2011 - 2013*, Sách Tài chính Việt Nam, NXB. Tài chính.
- [7]. GS. TS. Ngô Thế Chi, PGS. TS. Nguyễn Trọng Cơ

(2015), *Giáo trình phân tích tài chính doanh nghiệp*, NXB. Tài chính.

Ngày nhận bài: 06/3/2020

Ngày chấp nhận đăng: 18/3/2020

Người phản biện: PGS. TS. Nguyễn Văn Diệp

TS. Phạm Thị Lan Anh